

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Милена Димитрова Братоева,
катедра „Класически Изток“, Софийски университет „Св. Климент Охридски“,
член на научното жури в конкурса за заемане
на академичната длъжност „професор“ по професионално направление
2.1. Филология (Японска литература и култура),
обявен в ДВ № 21 от 13.03.2020 г.

В обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 2.1. Филология (Японска литература и култура) участва доц. д-р Гергана Руменова Петкова, която е единствен кандидат. В процедурата по допускане няма нарушения. Кандидатът отговаря напълно на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор“ съгласно Закона за академичното развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и съгласно Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ. Кандидатът отговаря също така и на минималните национални изисквания съгласно ЗРАСРБ (чл. 26), респективно Правилника за неговото прилагане – доц. д-р Петкова е в регистъра на хабилитираните лица с наукометрични показатели на НАЦИД и има съгласно приложената справка общо 752.5 точки.

1. Обобщени данни за научно-преподавателската дейност на кандидата

Доц. д-р Гергана Руменова Петкова е преподавател в катедра „Японистика“ към Факултета по класически и нови филология на Софийския университет, а от 2018 г. тя е и ръководител на катедрата.

Доц. Петкова се дипломира като магистър в специалност Японистика на Софийския университет през 1999 г. През 2004 г. защитава докторска дисертация в Университет Цюрих (Швейцария) на тема: *Мъжките образи в японската вълшебна приказка – класификация и анализ* (Male Characters in the Japanese Fairy Tale: Classification and Analysis). От 2003 г. работи като хоноруван преподавател в специалността (катедра „Езици и култури на Източна Азия“), а от 2007 г. – като щатен преподавател, първоначално главен асистент, а от 2012 г. доцент по японска литература и култура.

През 13-годишния си стаж като преподавател в Софийския университет доц. Петкова е разработила общо 12 лекционни курсове, от които 8 за ОКС Бакалавър и 4 за

ОКС Магистър. Освен това е ръководител на магистърската програма „Японски език и култура“. Тя е научен ръководител на двама успешно защитили докторанти (съответно Дијана Никодиновска през 2015 г. и ас. Евелина Хайн през 2018 г.), а понастоящем на редовната докторантка Мария Симеонова, зачислена през 2020 г.

Доц. Гургана Петкова е активен член на академичната колегия с многобройни и разнообразни изяви както като университетски преподавател, учен и организатор на научни събития. Тя е член на авторитетни международни научни организации като Европейската асоциация по японистика (European Association for Japanese Studies), Japan Anthropology Workshop – JAWS, Международен съюз по антропология и етнология (International Union of Anthropological and Ethnological Sciences), Международно общество по етнология и фолклор (International Society of Ethnology and Folklore). От 2019 г. е член на Факултетен съвет към ФКНФ. Доц. Петкова е ръководител на и участник в множество престижни национални и международни научни проекти. Научната си продукция представя на конференции и други научни форуми както у нас, така и в чужбина. Чела е лекции в университети и други институции в Япония (Университет Сейджо, 2002, 2011; Университет Кокугакуин, 2007, 2011), Русия (Московски градски педагогически университет, 2019) и Унгария (Японска Фондация, Будапеща, 2011, 2019). Била е гост-изследовател в Международен изследователски център по японистика (International Research Centre for Japanese Studies NICHIBUNKEN, 2014).

Със своята академична дейност и научни постижения доц. Петкова допринася както за утвърждаването на авторитета на българската японистична школа, така и за популяризирането на японската култура в България, за което през 2019 г. е удостоена с Наградата на японския посланик за принос в преподаването и изследването на японския език и култура.

2. Оценка на научните и научно-приложни приноси в представената за участие в конкурса научна продукция на кандидата

Доц. Гургана Петкова участва в конкурса с общо 27 публикации, от които: една монография, две глави от монографии, едно учебно помагало (в съавторство), четири студии и деветнадесет статии (четири от които в съавторство). Шестнадесет от тях са на чужди езици – английски, японски и руски.

Основно място сред публикациите, представени за участие в конкурса, заема хабилитационният труд *Съзнателно образование: примери от българската*

японистика (Изд. „Звезди“, София, 2020). Въз основа на конкретни примери от развитието на българската японистика, нейната история и настояще, от педагогически подходи, прилагани в обучението в специалността, както и въз основа на собствения си опит като университетски преподавател по японска литература и култура, авторката на монографичното изследване излага и аргументира концепцията си за ефективна и адекватна на предизвикателствата на 21 век образователна стратегия, дефинирана от нея като „съзнателно образование“ (conscious education). Както е посочено в изследването, тя „обединява различни по своя произход теории“ (с. 13), бих добавила, източни (Ишикава, Имаи) и западни (Маслоу, Виготски, Макаренко, Дюи и др.), традиционни (будистки, дзен-будистки) и съвременни гледни точки (интердисциплинарни, интерактивни) за същността на образователния процес, за неговите приоритети и механизми. В този смисъл като достойнство на разработката ще отбележа постигнатия фин баланс и синхрон между тях, така щото да бъдат вградени в последователно интердисциплинарна педагогическа методика с висок научно-приложен потенциал. Тоест, освен между различни теоретични подходи, е постигнат продуктивен баланс между теория и практика – теоретичните постановки и обобщения са изведени от непосредствената преподавателска практика в специалност японистика и разбира се конкретно от педагогическата практика на доц. Петкова и се прилагат обратно в нея, както е видно от втората част на изследването (*Съзнателно образование в действие*) и от Приложенията. Предложеният иновативен образователен подход, чийто таргет са основно студентите японисти в Софийския университет, се фокусира върху идеята за осъзнаването, респективно самоосъзнаването на индивида като иманентна част от своето обкръжение. В определен смисъл, както отбелязва и авторката (с. 10), тези идеи са повлияни от будисткото разбиране за *смрити* (smṛti, санскрит, букв. „памет“, „припомняне“) или *сати* (sati, пали). Тази препратка към проникновеното психологическо учение на будизма бих открила като особено ценна, защото тя визира ключовата роля в предложената методика на наблюдението и самонаблюдението както от страна на обучаващия, така и от страна на обучавания. Освен това тя задава един съвсем различен хоризонт на дискурса за естеството и смисъла на обучителния процес, който аз не само адмирам, но и споделям напълно. Още повече че авторката придава изключителна значимост на будистката философия и по-конкретно на дзен-будисткото учение и естетика като отправна точка на нейната метода на „съзнателното образование“. В главата, озаглавена *Разцъфването на цветята и съзнателното образование: напътствията на източната философия*

Петкова обосновава убедително оригиналното си хрумване да приложи в предложената от нея образователна стратегия теорията на емблематичния японски драматург, философ, актьор и изкуствовед Мотокийо Дзеами за процеса на развитие на актьора в театъра НО, който той сравнява с разцъфването на цвете (идеята за *хана*), разработена в трактата му *Фушикаден: Напътствия за цветето в НО*. Тази част от изследването се отличава не само с оригиналност, но разкрива и способността на авторката за критично преосмисляне и творчески прочит на традиционни концепции и подходи. До същия извод води и предходната глава *ТУК и СЕГА – постоянно подобрене във всяко отношение или японският модел за управление на качеството*, в която Петкова представя накратко теорията на Каору Ишикава за тотално управление на качеството (ТУК), която тя „заимства“ от сферата на икономиката и управленските науки. Тази част от изследването разкрива не само задължителните за един университетски преподавател и учен широка ерудиция, задълбоченост и аналитично мислене, но и „влечение“ към експеримента, което също е не по-малко ценно качество за всеки изследовател. Както посочва Петкова „приложимостта на теорията на Ишикава в образователните процеси още не е докрай изследвана, но тук ще демонстрираме някои негови принципи с оглед на предизвикателствата пред чуждоезиковото обучение (ЧЕО) през 21-ви век и пред японистиката в частност, за да търсим адекватни работещи решения за справяне с проблемите“ (с. 29). Определено считам, че „решенията“, които са намерени и описани в настоящия труд, синтезирани в СЕГА (Семинари, експерименти, групови дискусии и анкети), са не само работещи, но и както мога да заключа и от описаните конкретни примери от класната стая, атрактивни и вдъхновяващи за студентите японисти.

Като цяло предложеното монографично изследване увлекателно и убедително показва приложимостта на методика на „съзнателното образование“ в ЧЕО и изобщо в образователния процес. Систематично са изложени и аргументирани едни от най-стойностните характеристики и ефективност на този иновативен педагогически подход, който едновременно изисква и гарантира гъвкавост, адаптивност и осъзната личностна отговорност, както от страна на преподавателите, така и от страна на студентите.

Методиката на „съзнателното образование“ е представена и в една от студиите, с които Петкова участва в настоящия конкурс – *Съзнателно образование: предизвикателства и перспективи пред обучението по източни езици и култури*,

публикувана в авторитетното, реферирано научно списание *Езиков свят (Orbis Linguarum)*.

Темата за търсенето на нова образователни стратегии и политики в преподаването на чужд език и конкретно на японски език, а чрез езика и на японската култура, е във фокуса на трайния интерес на Петкова. Тя е обговорена задълбочено и с вещина в няколко други доклади, статии на Петкова (някои от тях в съавторство), публикувани в реномирани български и чуждестранни научни издания. С общо четири от тях тя участва в конкурса. Към тях прибавям и учебното помагало, разработено в съавторство с Иванка Петрова (*България за Япония: Кратко методическо ръководство за студенти японисти*), „първото методическо ръководство на български език за преподаване на японски език, създадено изцяло съобразно спецификата на инициативата и с оглед на възрастовата група на обучаемите“.

Предвид спецификата на жанра на становището, не бих могла да се спра детайлно и поотделно на всички публикации на Петкова, представени за участие в настоящия конкурс. Бих искала обаче специално да подчертая, че те я представят като ерудиран и тънък познавач на японската фолклорна традиция, литература, народопсихология и като цяло култура. Специално бих искала да открия няколко сред тях - *From Samurai to Otomen: 150 Years of Masculinity Reform (От самурай към отомен: 150 години реформи в мъжкия модел)*, *Masculinity on Stage: Male Characters in Contemporary Japanese and Chinese TV Dramas (Мъжественост на сцената: Мъжките образи в съвременните японски и китайски телевизионни сериали)* и *The Softening Masculinity: in Desperate Search of the Perfect Man. On the Example of Japanese and Korean TV Drama Serials My Perfect Darling and My Love from the Stars (Меката мъжественост: в търсене на перфектния мъж. Примери от японския и корейски сериали Моят перфектен любим и Любимият ми от звездите)*, които могат да бъдат подредени сред пионерските изследвания на пола в българската ориенталистика.

Цитатите на текстове от Петкова са достатъчен брой (23), при това една не малка част от тях в чуждоезични издания, което говори за авторитет на съответните публикации на авторката.

Заключение

Доц. д-р Гертана Петкова е преподавател с утвърден профил и значими принос в областта на българската японистиката. Посочените качества на нейната научноизследователска дейност, научно-приложните ѝ приноси, педагогическият ѝ и

административен опит, както и личните ми впечатления от нейната работа, ми дават основание да дам положителна оценка и да предложа на научното жури и на уважаемите членове на научния съвет на Факултета по класически и нови филологии да изберат доц. д-р Гергана Руменова Петкова на академичната длъжност „професор” в катедра „Японистика“ на Софийския университет.

09. 09. 2020 г.

проф. д-р Милена Братоева